

Bundesamt
für Wirtschaft und
Ausfuhrkontrolle

Saradnja u lancu nabavke između preduzeća koja podležu obavezi i njihovih dobavljača

Najvažnija pitanja i odgovori za MSP

Šta je Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavke i na koga se primenjuje?

Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavke (LkSG) je na snazi od 2023. godine i obavezuje kompanije određene veličine (trenutno s najmanje 3.000 zaposlenih u Nemačkoj, od 2024. godine s najmanje 1.000 zaposlenih u Nemačkoj) da poštuju obavezu dužne pažnje za ljudska prava i u oblasti životne sredine u svojim lancima nabavke. **Mala i srednja preduzeća (MSP) ne podležu zakonskim obavezama dužne pažnje prema Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavke.** Međutim, mala i srednja preduzeća su često dobavljači kompanija koje su obuhvaćene zakonom. Ovim kompanijama često su potrebni njihovi partneri srednje veličine da izvrše svoju dužnu pažnju, te od njih zahtevaju da sarađuju u lancu snabdevanja. Cilj ovog dokumenta je da pruži pomoć malim i srednjim preduzećima u tom pogledu.

Kada ja kao MSP dolazim u dodir sa Zakonom o dužnoj pažnji u lancu nabavke?

MSP nisu obuhvaćene ovim zakonom. **Međutim, MSP unatoč tome može doći u kontakt sa zahtevima Zakona ako pruža usluge ili isporučuje proizvode drugoj kompaniji, koja pak sama podleže obavezama prema Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavke.** Zato što se prema Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavke MSP tada smatra "direktnim dobavljačem" preduzeća koje podleže obavezi. Preduzeće koje podleže obavezi mora uključiti direktne dobavljače kod kojih posumnja na rizik u svoju konkretnu analizu rizika i, po potrebi, u preventivne i korektivne mere, kao i u uspostavljanje žalbenog postupka. Konkretno, to za MSP znači:

- Za svoju analizu rizika, preduzeća koja podležu obavezi traže informacije od svojih dobavljača (npr. informacije o identifikovanim rizicima ili povredama; da li dobavljač vrši sopstvenu analizu rizika i, ako da, koja metoda se koristi; o sirovinama, poluproizvodima i uslugama koje se koriste za proizvod; informacije o poslovnim prostorima poddobavljača).
- U zavisnosti od rezultata analize rizika, preduzeća koja podležu obavezi će možda morati da sprovedu preventivne mere kod svojih dobavljača (npr. kurseve obuke o dogovorenom kodeksu dobavljača, kodeksu ponašanja ili utemeljenju ugovornih mehanizama kontrole).
- Ako preduzeća koja podležu obavezi utvrde kršenja odredbi Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavki (npr. rad dece u lancu snabdevanja), moraju nastojati da koriguju situaciju. U tom slučaju, oni mogu zatražiti od dobavljača da učestvuje u korektivnim merama.
- Prilikom uspostavljanja žalbenih mehanizama, preduzeća koja podležu obavezi mogu pitati dobavljače ko bi mogli biti korisnici mehanizma (npr. zaposleni, lokalno stanovništvo) i tražiti da dobavljači učine mehanizam dostupnim ovim grupama.

Takvi zahtevi od strane obveznika prema malim i srednjim preduzećima su navedeni i u Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavki.

Šta ne moram da uradim kao MSP?

Mala i srednja preduzeća ne moraju sama da ispunjavaju obaveze iz Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavki. Savezna služba za privredu i kontrolu izvoza (BAFA) - kao organ zadužen za implementaciju i kontrolu Zakona - ne može i neće kontrolisati mala i srednja preduzeća niti im sankcije kao što su novčane kazne.

Zakon o dužnoj pažnji u lancu snabdevanja **ne obavezuje MSP:**

- da sprovede sopstvenu analizu rizika u vezi sa svojim lancem snabdevanja;
- da sama procene koje preventivne i korektivne mere treba da preduzmu u odnosu na svoj lanac snabdevanja;
- da uspostaviti sopstveni žalbeni mehanizam;
- da podnose izveštaje Službi za privredu i kontrolu izvoza ili da u tome učestvuju.

Kao malo i srednje preduzeće, kako da reagujem ako preduzeće koje podleže obavezi od mene zatraži da sarađujem u kontekstu Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavki?

Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavki nije direktno usmeren na mala i srednja preduzeća, ali zahteva da preduzeća koja podležu obavezi sarađuju sa malim i srednjim preduzećima kao njihovim dobavljačima kako bi ispunila obaveze prema Zakonu. U praksi se to obično ne može zaobići, jer je to jedini način da preduzeće koje podleže zakonu poštuje zakon i stoga će svoje zahteve za saradnju uključiti u pregovaranje o poslu. Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavki omogućava preduzećima koja podležu obavezi da traže od svojih dobavljača, uključujući mala i srednja preduzeća, da sarađuju u kontekstu Zakona, kao što je primera radi opisano u gore navedenim slučajevima.

Pri tom bi MSP trebalo da obrate pažnju na sledeće:

- Ako preduzeće koje podleže obavezi traži podatke o poreklu proizvoda ili potencijalnim rizicima u proizvodnji od malog i srednjeg preduzeća u vezi sa obavezama prema Zakonu, dobavljači prvo treba **da obrate pažnju na obrazloženje:** Trebalo bi da bude jasno da preduzeće koje podleže obavezama sprovodi analizu rizika u smislu Zakona, koji rizici su do sada identifikovani i koja se pitanja postavljaju u vezi sa rizicima za konkretnog dobavljača. **Ako takvo obrazloženje nedostaje, dobavljač treba da ga zatraži od obveznika i da dostavi podatke tek po dostavljanju obrazloženja.**
- Prilikom prenosa podataka preduzeću koje podleže obavezi, dobavljač treba da razmotri koje informacije treba **da zaštiti, npr. jer su poslovna tajna.** On bi ih trebalo da ih učini neprepoznatljivim ili da ih rezimira u odgovarajućem obliku. Alternativno, on bi takođe mogao **da ugovori klauzule o čuvanju poslovne tajne sa preduzećem koje podleže obavezi.**
- MSP takođe treba da zatraže od preduzeća koje podleže obavezi dozvolu **da i ona koriste njegove resurse, informacije i alate za utvrđivanje rizika.**
- Kada se traži da učestvuju u preventivnim i korektivnim merama ili prilikom uspostavljanja žalbenog postupka, malim i srednjim preduzećima treba pokazati koji su rizici konkretno identifikovani u njihovoj oblasti poslovanja ili u njihovom lancu snabdevanja, kako da se ostvari zahtevano učešće i da li i kako preduzeće koje podleže obavezi to podržava vlastitim sredstvima.

U mom malom ili srednjem preduzeću, ljudska prava i ekološki rizici gotovo i da nisu merodavni. Kako da se ponašam?

Preduzeća koja podležu obavezi moraju da slede pristup zasnovan na riziku kada ispunjavaju svoje obaveze dužne pažnje. To takođe znači **razlikovanje između niskorizičnih i visokorizičnih dobavljača**. Ako se od MSP-a kao dobavljača preduzeća koje podleže obavezi traži da popuni obimni upitnik o Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavki ili da podnese odgovarajuće izjave, iako ispitana ljudska prava i rizici po životnu sredinu jedva da imaju neku ulogu u njegovom poslovanju, onda **MSP treba da skrene pažnju na tu okolnost i da zatraži da preduzeće koje podleže obavezi detaljnije obrazloži svoja pitanja u vezi sa konkretnim slučajem**.

Kao malo i srednje preduzetništvo, kako da reagujem ako kompanija želi da prenese svoje obaveze prema Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavki na mene?

Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavki u ne dozvoljava preduzećima koja podležu obavezi da prenesu svoje obaveze na MSP kao dobavljače.

Svako ko postupi na ovaj način **mora očekivati kontrolne mere od strane Službe za privredu i kontrolu izvoza**.

To bi npr. bio slučaj kada preduzeće koje podleže obavezi:

- želi da svoju analizu rizika zameni uveravanjima dobavljača;
- nalaže MSP da preduzme preventivne ili korektivne mere koje očigledno predstavljaju preveliko opterećenje za MSP (npr. finansijski ili u smislu ljudskih resursa);
- traži od dobavljača paušalnu garanciju da u njihovim lancima snabdevanja nema rizika po ljudska prava.

MSP bi stoga trebalo da obrate pažnju na sledeće:

- MSP ne bi trebalo da daju preduzeću koje podleže obavezi opštu ugovornu garanciju** da će ispuniti sve obaveze prema Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavki ili da će obezbediti usklađenost sa svim standardima Zakona u svojim lancima snabdevanja (npr. garancija da će „sva ljudska prava biti poštovana u lancu snabdevanja“). **Ako preduzeće koje podleže obavezi to zahteva**, time bi moglo prekršiti Zakon i činjenice bi mogle rezultirati inspekcijom od strane Službe za privredu i kontrolu izvoza ako Služba o tome bude obaveštena.
- Ako preduzeće koje podleže obavezi zahteva od MSP-a da učestvuje ili sprovodi preventivne mere (npr. obuka i edukacija o ljudskim pravima i rizicima po životnu sredinu u lancu snabdevanja), onda MSP prvo treba da zatraži od preduzeća koje podleže obavezi sledeće:
  - o dostavljanje izjave o politici u kojoj se navode identifikovani rizici i očekivanja za dobavljače u pogledu ljudskih prava i životne sredine;
  - o konkretno objašnjenje kako da mere smanje identifikovane rizike kod dobavljača.

- • Ako preduzeće koje podleže obavezi zahteva od MSP da učestvuje u korektivnim merama ili da ih realizuje (npr. naknadna isplata izostalih zarada), MSP bi prvo trebalo da zatraži od obveznika najmanje sledeće **informacije**:
  - **navođenje povreda** u lancu snabdevanja koje je identifikovalo preduzeće koje podleže obavezama;
  - **koncept** za njihovo okončanje;
  - **predlog** od strane preduzeća koje podleže obavezi o tome kako da se **troškovi za meru** (mere) adekvatno **podele**

Ako MSP smatra da takav predlog predstavlja preveliko opterećenje, preporučljivo je:

- da se preduzeću koje podleže obavezi **opíše zašto ne može da sprovede meru svojim resursima** i da zatraži podršku;
- ako preduzeće koje podleže obavezi ne postupi u skladu sa ovim zahtevom, da zatraži **individualni pravni savet** kako bi se utvrdilo da li je zahtev preduzeća koje podleže obavezama eventualno neprihvatljiv prema ugovornom pravu (propisi u oblasti Opštih uslova poslovanja itd.).

Gore navedeno se takođe primenjuje u slučaju da preduzeće koje podleže obavezi zahteva od nekog MSP da preduzme mere, pri čemu sa njim nema nikakav direktan odnos snabdevanja (tj. kao "indirektni dobavljač" u smislu Zakona).

Kao MSP, gde mogu dobiti dalju praktičnu pomoć u implementaciji procesa dužne pažnje?

U mnogim slučajevima, saradnja sa preduzećima koja podležu obavezama prema Zakonu takođe će biti od pomoći za upravljanje sopstvenim procesima MSP jer:

- tako da se rizici mogu identifikovati u ranoj fazi, te se aktivno mogu preduprediti;
- može se ostvariti konkurentna prednost, posebno u razvoju poslovanja sa klijentima koji podležu obavezama iz Zakona;
- mogu se olakšati pregovori sa klijentima ako i sama MSP razumeju zahteve za održiv sistem upravljanja rizicima koji se odnosi na dužnu pažnju.

Bez obzira na Zakon, postoje očekivanja dužne pažnje (npr. iz Nacionalnog akcionog plana Savezne vlade za poslovanje i ljudska prava (NAP), Smernica OECD-a za multinacionalna preduzeća i Vodećih principa UN-a za privredu i ljudska prava) koja su takođe namenjena MSP.

Za podršku svim preduzećima u ovom nastojanju, Savezna vlada je između ostalog osnovala Službu za pomoć za privredu i ljudska prava koja ih besplatno, poverljivo i individualno savetuje o vršenju dužne pažnje za ljudska prava i pomaže im da svoje delovanje učine ekološki i društveno prihvatljivim:

- Savetodavne ponude:
<https://wirtschaft-entwicklung.de/wirtschaft-menschenrechte>
- Vodič za praksu u oblasti poslovanja i ljudskih prava: <https://bhr-navigator.unglobalcompact.org/?lang=de>
- MSP „Kompas dužne pažnje“:
<https://kompass.wirtschaft-entwicklung.de/sorgfalts-kompass/strategie-entwickeln>
- KMU „Kompas standarda“:
<https://kompass.wirtschaft-entwicklung.de/standards-kompass/was-standards-leisten-koennen>
- Provera rizika društveno odgovornog poslovanja: utvrditi rizike specifične za branšu, proizvode i zemlju: <https://www.mvorisicochecker.nl/de/csr-risiko-check>

Publikacije Službe za privredu i kontrolu rizika:

- Publikacija o analizi rizika „Kako odrediti, ponderisati i postaviti prioritete rizika“:
https://www.bafa.de/SharedDocs/Downloads/DE/Lieferketten/handreichung_risikoanalyse.pdf
- Smernice za žalbene postupke u kompanijama "Kako organizovati, implementirati i evaluirati žalbene postupke":
https://www.bafa.de/SharedDocs/Downloads/DE/Lieferketten/handreichung_beschwerdeverfahren.pdf
- Publikacija o principu primerenosti u skladu sa odredbama Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavki:
https://www.bafa.de/SharedDocs/Downloads/DE/Lieferketten/handreichung_angemessenheit.pdf

Impresum

Izdavač

(Savezna služba za privredu i kontrolu izvoza, Centralna služba za odnose sa javnošću)

Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle

Leitungsstab Presse- und Öffentlichkeitsarbeit

Frankfurter Str. 29 - 35

65760 Eschborn

<http://www.bafa.de/>

E-Mail: Lieferkettengesetz@bafa.bund.de

Verzija

1. izdanje / jun 2023. godine

Ovu publikaciju izdaje Savezna služba za privredu i kontrolu izvoza u sklopu svog rada na odnosima s javnošću. Publikacija je besplatna i nije namenjena prodaji. Zabranjeno je da ovu publikaciju koriste političke stranke, aktivisti ili akteri kampanje tokom izborne kampanje u svrhu predizbornog oglašavanja. To se odnosi na savezne, pokrajinske i lokalne izbore, kao i na izbore za Evropski parlament.